

Herstelbemiddeling over seksueel misbruik in de katholieke kerk

Drieluik herstelbemiddeling is een specifieke vorm van mediation voor slachtoffers van seksueel misbruik. De methode werd ontwikkeld voor slachtoffers van seksueel misbruik in de katholieke kerk. Carla Goosen beschrijft in dit artikel de ervaringen met de methode. Hoewel deze in een specifieke context is ontwikkeld, kan zij ook in andere situaties goede diensten gaan bewijzen bij bemiddeling tussen slachtoffers en daders van seksueel misbruik en seksueel geweld, maar zeker ook bij andere ernstige trauma's zoals bedrijfsongevallen, medische beroepsfouten en medische missers.

Door Carla Goosen

Wanneer slachtoffers en (vermeende) daders na een ernstig feit met elkaar in contact treden, is dat doorgaans opnieuw in een context van een conflict door de sterke mate van juridisering. Beide partijen komen met hun eigen advocaten naar het gesprek. En ook al is een tegenspraakprocedure erop gericht om te oordelen over een vorm van genoegdoening, in de praktijk veroorzaken procedures op tegenspraak vaak nog meer leed bij de slachtoffers – en niet zelden ook bij de daders.

De belangen zijn in deze setting immers tegengesteld, met als gevolg een strijd waarin nieuwe slagen worden toegebracht en nieuwe schade wordt berokkend. Ontkenning, verdraaiing of bagatellisering van het gebeurde door een dader is het laatste waaraan slachtoffers behoefte hebben. Zij willen op de eerste plaats worden gezien, erkenning krijgen en oprechte excuses horen voor het aangedane leed. Dat geldt zeker voor slachtoffers van misbruik binnen de katholieke kerk waar dit artikel over gaat.

Het heeft lang geduurd, maar inmiddels weten we dat binnen de rooms-katholieke kerk op grote schaal (seksueel) misbruik heeft plaatsgevonden van kinderen die aan de zorg van de kerk of de daarmee gelieerde instellingen waren toevertrouwd. In de loop van 2010 kwamen ook in Nederland steeds meer berichten naar buiten over seksueel misbruik binnen de katholieke kerk in Nederland. De meeste slachtoffers hadden tot dan toe nog nooit gesproken over wat hen als kind was aangedaan. Ze werden ervan weerhouden te spreken, bijvoorbeeld door een ooit afgedwongen geheimhouding, door een verlamme angst voor de gevolgen van ontdekking en door schuld- en schaamtegevoelens.

Voor deze slachtoffers is emotionele erkenning van het grootste

belang. Tegelijk moet er ruimte blijven voor het op objectieve wijze vaststellen van de financiële schade die de trauma's hebben veroorzaakt. Dat vroeg om een nieuwe, totaal andere benadering. Drieluik herstelbemiddeling is ontwikkeld als een combinatie van mediation en arbitrage.¹ Deze innovatieve en helende methode werd als alternatieve route aangeboden in de periode 2011-2016 aan circa tweehonderd slachtoffers van seksueel misbruik binnen de katholieke kerk. De daders waren voornamelijk kerkelijke religieuzen (broeder, pater, kapelaan, pastoor) en groepsleiders, medewerkers of leerkrachten van een katholiek internaat of katholieke school.

Commissie Deetman en Meldpunt Seksueel Misbruik RKK

Op 9 maart 2010 besloten de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Conferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) tot een onafhankelijk onderzoek naar de feiten en omstandigheden van seksueel misbruik van minderjarigen. Oud-minister Wim Deetman, van protestantse huize, werd gevraagd om dit onafhankelijke onderzoek uit te voeren en daarbij ook te kijken naar de doofpotcultuur, het biechtgeheim en de relatie tussen misbruik en celibaat.

Van meer dan tweeduizend mannen en vrouwen ontving de onderzoekscommissie persoonlijke, vertrouwelijke en uitgebreide meldingen van seksueel misbruik. Eind 2010 bracht de commissie Deetman haar eerste tussenrapportage uit, waarin geadviseerd werd om de in 1995 door de bisschoppen ingestelde stichting Hulp & Recht op gronden van objectieve toetsing om te vormen naar Meldpunt Seksueel Misbruik RKK om de klachten te behandelen.

Op 21 juni 2011 bracht de commissie Lindenbergh (onder voorzitterschap van de Rotterdamse hoogleraar Siewert Lindenbergh) op verzoek van de Nederlandse Bisschoppencon-

ferentie en de KNR een advies uit over de juridische positie van de bisdommen, ordes en congregaties en besprak daarin verjaring, aansprakelijkheid en genoegdoening. Op 7 november 2011 werd ingestemd met de door de commissie Lindenbergh voorgestelde compensatieregeling (hierna ook wel aangeduid als het Lindenbergh-advies of de Lindenberghregeling). Op 1 mei 2015 werd het Meldpunt Seksueel Misbruik voor slachtoffers definitief gesloten. Het meldpunt heeft in de periode 2010 tot de sluiting 3.056 meldingen ontvangen. De helft van hen diende uiteindelijk een officiële klacht in.² De commissie Deetman spreekt in het eerste deel van haar rapport over een geschat aantal slachtoffers van seksueel misbruik tussen 1945 en 1981 door plegers die werkzaam waren binnen de rooms-katholieke kerk van tussen de tien- en twintigduizend personen.³ In dat licht bezien lijkt het sluiten van het meldpunt voorbarig. Hierdoor lijkt het proces nu grotendeels gestopt. Bij een aantal religieuze instellingen bestaat nog wel de mogelijkheid tot mediation. Het aanbod voor het drieluik herstelbemiddeling bestaat nog steeds, via de stichting Triptiek.⁴ Slachtoffers van seksueel misbruik kunnen ook nog tot eind februari 2017 terecht bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven.⁵

De eerste stappen naar herstelbemiddeling

Op 7 februari 2011 werd ik tijdens een scholingsdag voor forensische mediators benaderd door een advocate.⁶ Zij zocht contact omdat ze in opdracht van een paar slachtoffers van kerkelijk seksueel misbruik naar een alternatief zocht voor een juridische procedure. Deze slachtoffers hadden inmiddels contact gehad met de aangeklaagde congregatie en beide partijen wilden niet tegenover elkaar komen te staan in een procedure. Er was van beide kanten de wens om samen een weg te zoeken in deze complexe materie. De slachtoffers hadden, naast gevoelens van schuld en schaamte, nog dagelijks last van ernstige psychische en soms ook somatische klachten die ze in verband brachten met het misbruik in hun jeugd. Ze voelden zich niet opgewassen tegen een strijd om hun verhaal erkend te krijgen en waren bang voor afwijzing en bagatellisering. Die angst werd gevoeld door de wijze waarop sommige kerkelijke afgezanten zich opstelden in de media, met openlijk uitgesproken twijfel aan de naar buiten gekomen feiten. De betrokkenen voelden zich hierdoor opnieuw slachtoffer ('secundaire victimisatie'), maar wegstoppen was door de vele publiciteit niet langer mogelijk. Eerdere overlevingsmechanismen werkten niet meer, ze moesten er nu wat mee. Daarom wilde het groepje slachtoffers in samenspraak met de verantwoordelijke congregatie een manier vinden om de pijn achter zich te kunnen laten.⁷ Maar hoe? Het enige wat duidelijk was: het moest onafhankelijk en professioneel gebeuren.

De bewuste advocate kwam bij mij terecht vanwege mijn

professionele achtergrond in het kader van seksueel geweld en omdat ik ervaring heb als forensisch mediator. Na een gesprek met vertegenwoordigers van de slachtoffers en de congregatie schakelde ik als juridische component een collega in, Leo Klijn, die als advocaat werkzaam is; met hem doe ik ook klachtonderzoeken op het gebied van seksuele intimidatie. Gedurende het traject heeft hij zich ontwikkeld tot compensatiedeskundige op het terrein van seksueel misbruik binnen de rooms-katholieke kerk. Daarnaast trokken we een juriste en vertrouwenspersoon aan, Linda Bakhuis, die als secretaris fungeerde.

De slachtoffers en aangeklaagden vormden met een delegatie uit beider geledingen een stuurgroep waarmee wij overlegden om tot een goed model te komen en waaraan wij verantwoording aflegden. In samenspraak met de betrokkenen is een model ontwikkeld dat door de slachtoffers zelf van een naam werd voorzien: drieluik herstelbemiddeling.

Met dit model kwamen we tegemoet aan de behoefte volop aandacht te besteden aan de sociaal-emotionele aspecten van het misbruik en de erkenning daarvan. Ook konden zo, naast meldingen van seksueel misbruik, ook meldingen van psychisch en fysiek machtsmisbruik, emotionele mishandeling, fysieke mishandeling en ernstige nalatigheid in het bieden van zorg, opvoeding en scholing betrokken worden in de herstelbemiddeling en de financiële compensatie. In het traject werden bovendien minder strenge bewijsnormen gehanteerd dan in de procedure van het Meldpunt Seksueel Misbruik RKK.

De kern van het traject zoals we dat ontwikkelden werd gevormd door een gesprek van het slachtoffer met de aangeklaagde of met een vertegenwoordiger van de congregatie die de plaats van de aangeklaagde innam. Dit gesprek vond plaats onder begeleiding van een mediator en had een vertrouwelijk en besloten karakter. De herstelbemiddeling werd voorafgegaan door een inventarisatiegesprek en gevolgd door een compensatieadvies.

Drie luiken in het proces van bemiddeling

De drie luiken zijn drie fasen:

1. een inventarisatiefase die met elke partij apart wordt doorlopen;
2. een middendeel met de feitelijke mediation; en
3. een laatste fase waarbij een compensatievoorstel wordt gedaan en de schadevergoeding wordt bepaald naar objectieve maatstaven voor de schade die een slachtoffer heeft geleden, zowel emotioneel als qua verlies aan arbeidsvermogen.⁸

Het inventarisatiegesprek

Het inventarisatiegesprek wordt gevoerd door mijzelf en de compensatiedeskundige, ondersteund door een notulist(e). In

Foto: HH/Chris Keulen

dit gesprek wordt uitvoerig ingegaan op de feiten, omstandigheden en gevolgen van het misbruik. Ook wordt het mogelijke verband tussen de (seksuele) traumatisering als gevolg van het misbruik toen en de (huidige) klachten en problemen besproken. De compensatiedeskundige is bij dit gesprek aanwezig om zich een (financieel) beeld te kunnen vormen van de aard en frequentie van het misbruik waarover hij in de derde fase een advies moet geven.

Bij de inventarisatie is het van belang om het verhaal uit de mond van het slachtoffer zelf te vernemen. Een luisterend oor en aandacht voor non-verbale uitingen biedt de beoogde veiligheid en ruimte om stil te staan bij wat er allemaal is gebeurd. Met het slachtoffer wordt ook besproken wat de wensen zijn voor het herstelbemiddelingsgesprek met de aangeklaagde of (indien deze niet meer in leven of aanspreekbaar is) met een vertegenwoordiger van de orde of congregatie. Deze eerste fase is van groot belang voor het opbouwen van het noodzakelijke vertrouwen in het team en daarmee in het proces. Ook kunnen vragen worden gesteld.

Naast het verhaal van het slachtoffer komt ook het verhaal van de eventuele partner en kinderen aan de orde. Een systeemgerichte blik is op zichzelf al van belang om de gevolgen goed in

kaart te brengen, maar ook om van partners en kinderen te horen hoe zij met de problemlast omgaan en om na te gaan of ze wel goed voor zichzelf blijven zorgen en er niet aan onderdoor gaan.

Van het inventarisatiegesprek wordt een gedetailleerd, zij het niet woordelijk, verslag gemaakt. Dit verslag wordt aan het slachtoffer gestuurd en deze kan correcties en aanvullingen maken, waarna het document wordt ondertekend. Doel is dat de persoon in kwestie zich geheel herkent in het verslag. Dit vormt dan het uitgangspunt voor het vervolg van het traject.

Ook met de aangeklaagde wordt een inventarisatiegesprek gevoerd, met als doel de aangeklaagde beter te leren kennen en de bereidheid tot herstelbemiddeling te peilen. Een evenwichtige hoor en wederhoor draagt uiteraard bij aan de zorgvuldigheid en paveit de weg naar herstelbemiddeling.

De herstelbemiddeling

De kern van de herstelbemiddeling vormt een gesprek van het slachtoffer met de aangeklaagde of met een vertegenwoordiger van de orde of congregatie. De compensatiedeskundige maakt hier uitdrukkelijk geen deel van uit. Doel van het gesprek is

dat het slachtoffer zijn verhaal kwijt kan bij de verantwoordelijke partij, met alle daarbij horende emoties en vragen. Dit gesprek vindt plaats onder mijn begeleiding, bijgestaan door een op dit terrein geschoolde secretaris. Het gesprek heeft – als MfN-mediation – een vertrouwelijk en besloten karakter en het verloop van de herstellbemiddeling, de ingenomen standpunten, gedane voorstellen en de daarbij mondeling of schriftelijk, direct of indirect, verstrekte informatie mogen in beginsel door geen van de partijen buiten de omgeving van de herstellbemiddeling worden gebruikt, tenzij beide partijen daarmee volledig instemmen.

De herstellbemiddeling wordt afgesloten met het vastleggen van wat er in het gesprek aan de orde is gekomen in een vaststellingsovereenkomst (conform 7:900-906 BW). Samen met het verslag van het inventarisatiegesprek vormt de vaststellingsovereenkomst het uitgangspunt voor de verdere afwikkeling.

Het compensatievoorstel

Met de afsluiting van de herstellbemiddeling begint het laatste onderdeel van het traject, dat van de financiële compensatie. Deze fase van het traject gaat van start met het ondertekenen door beide partijen van een ‘overeenkomst totstandkoming financiële compensatie’, waarin de procedure en de routing van de toekenning van de compensatie zijn vervat.

Het slachtoffer en de orde of congregatie ontvangen gelijktijdig een voorstel tot compensatie. Dit voorstel wordt gedaan door Leo Klijn in zijn rol als compensatiedeskundige, ondersteund door een team van deskundigen. Het voorstel bevat de relevante feiten en omstandigheden en een motivering van de gronden waarop de compensatie tot stand is gekomen. Het voorstel wordt altijd gebaseerd op de compensatieregeling die vooraf aan partijen is verstrekt, die op zijn beurt weer ontleend is aan een categorie-indeling in het hierboven aangehaalde Lindenbergh-advies. Na een akkoord, ondertekenen partijen het document en wordt tot betaling overgegaan. Bij bezwaren krijgen partijen de gelegenheid die gemotiveerd kenbaar te maken. Komen daarbij nieuwe feiten en omstandigheden aan het licht, dan leidt dit tot een heroverweging van het voorstel tot compensatie. Deze heroverweging kan ook inhouden dat er

geen aanleiding is om het compensatiebedrag te herzien. In dat geval wordt aan de bezwaarde partij de keuze gegeven om het voorstel alsnog te aanvaarden of om het bezwaar voor te leggen aan een college van beroep, dat dan een bindend advies uitbrengt. Dit college van beroep bestaat uit een psychiater en een zeer ervaren letselschadeadvocaat. Er is in deze gekozen voor een bindend advies om te voorkomen dat er eindeloze procedures ontstaan en de traumabehandeling en verwerking van posttraumatische stress hierdoor bemoeilijkt zouden worden. Tabel 1 geeft een beeld van de gemiddelde bedragen die als compensatie zijn uitgekeerd.

Het belang van vertrouwelijkheid

Een belangrijke factor in het succes van de procedure is vertrouwelijkheid. Alle informatie die tijdens het proces wordt verzameld, wordt vertrouwelijk behandeld. De geheimhoudingsclausule heeft betrekking op wat tijdens de bemiddeling ter tafel kwam. Vaak is ook door slachtoffers deze voorwaarde gesteld waar zij er nog nooit met derden over gesproken hadden en dat zo wilden houden. Deze vertrouwelijkheid/geheimhouding is de kern van elke bemiddeling en mediation. Echter deze wordt – mijns inziens volkomen ten onrechte – ook uitgelegd als een zwijgplicht en als een verlengde doofpot. Zie onder andere de Slotmonitor van de commissie Deetman⁹ en de publicatie in de *NRC* van 19 maart 2016.¹⁰

Niet vergeten mag worden dat zeker in de beginfase er al klachten bij het meldpunt lagen, waarvan de feiten al bekend waren. En alle informatie die voor of buiten de bemiddeling (reeds) bekend was valt niet onder de vertrouwelijkheid/geheimhouding van de herstellbemiddeling. Bovendien is er nimmer sprake geweest van een zwijgplicht. Maar primair wordt met deze kritiek voorbijgegaan aan de essentie van de herstellbemiddeling: erkenning! Het slachtoffer staat centraal! Een belangrijk voordeel van de vertrouwelijkheid bij herstellbemiddeling is dat deze aan beide partijen vrijheid van spreken biedt. In veel zaken is het gevolg geweest dat de aangeklaagde of diens vertegenwoordiger vaker, ruimhartiger en overtuigender erkenning biedt dan in de klachtenprocedure die een meer openbaar karakter had en op tegenspraak was. De vertrouw-

Tabel 1. Overzicht van aantal compensaties in euro's over de periode 1 juli 2011 t/m 1 april 2015. Het betreft hier de volledig afgehandelde zaken.

Indeling	Aantal	Totaal bedrag	Gemiddeld totaal bedrag	Gemiddelde compensatie naar categorie	Gemiddelde aanvullende compensatie
Categorie 1	3	€ 12.000	€ 4.000	€ 4.000	€ 0
Categorie 2	11	€ 116.500	€ 10.590	€ 7.500	€ 3.090
Categorie 3	82	€ 1.841.000	€ 22.451	€ 15.809	€ 6.776
Categorie 4	10	€ 315.000	€ 31.500	€ 25.000	€ 6.500
Categorie 5	51	€ 2.690.000	€ 51.730	€ 41.000	€ 12.200
Totaal	157	€ 4.974.500			

lijkheid maakt het voor een congregatie of aangeklaagde ook gemakkelijker om daden in een ver verleden toe te geven. Samen gaan slachtoffer en congregatie (en soms de dader) terug in de tijd en werd een symbolische foto gemaakt van die periode, de omstandigheden, het gevoel, de angst. Het verhaal komt terug, de herinneringen worden weer zichtbaar – evenals de pijn. Juist daardoor kunnen slachtoffers een begin maken met het accepteren en verwerken van de vreselijke gebeurtenissen. Er wordt wel eens een vergelijking gemaakt met het effect van EMDR-therapie, en de minder bekende imaginaire-exposurebehandeling.¹¹

Het belang van objectiviteit

Bij het bepalen van de hoogte van de schadevergoeding is objectiviteit van groot belang. Daarvoor zijn verschillende categorieën vastgesteld, waarbij naast de aard en de ernst van het misbruik, ook de leeftijd van het slachtoffer, de duur en de frequentie van het misbruik en de omstandigheden waaronder het misbruik plaats had worden betrokken. In algemene zin geldt met betrekking tot de categorie-indeling dus dat het misbruik waarvan tussen partijen is vastgesteld dat dit heeft plaatsgevonden, wordt geobjectiveerd. Dat geldt eveneens voor de duur van het misbruik, de frequentie en de verhoudingen tussen partijen binnen welk kader het misbruik heeft plaatsgevonden. Door op deze wijze – zo veel als mogelijk – te abstraheren van de persoonlijke beleving van de betrokken partijen ten aanzien van het misbruik wordt de indeling in

van het Meldpunt RKK. Een klacht kon niet ontvankelijk worden verklaard, bijvoorbeeld omdat er wel fysiek maar geen seksueel misbruik had plaatsgevonden, en gegrond of ongegrond worden verklaard afhankelijk van eventueel steunbewijs. Daarna was het aan de klager om de zaak voor te leggen aan de compensatiecommissie RKK, die op grond van de Lindenberghregeling een bedrag toekende, met als leidraad onder meer de aard en frequentie van het seksueel misbruik. De compensatiebesluiten werden summier gemotiveerd. Daarnaast was het mogelijk om gebruik te maken van mediation die werd aangeboden door het Meldpunt RKK of werd een pastoraal gesprek aangeboden.

Een ander belangrijk verschil met het drieluik herstelbemiddeling was dat de Meldpunt RKK-procedure hoogdrempelig was doordat de bewijslast bij de klager lag. Slaagde deze er niet in om steunbewijs te leveren (ook als zijn verhaal niet aan twijfel onderhevig was) of gaven de archieven van betreffende congregatie geen bevestiging van de klacht, dan volgde een ongegrondverklaring.

De aangeboden mediation is in de praktijk een pastoraal gesprek onder begeleiding. Daarmee werd niet dezelfde, blijvend helende werking bereikt die met herstelbemiddeling volgens het drieluikprincipe wel haalbaar bleek. Veel klagers die met de meldpuntprocedure waren gestart, bleken daar al snel weinig vertrouwen meer in te hebben en voelden zich daar niet gehoord.

In die samenhang zat de helende werking

categorieën vatbaar voor objectieve toetsing en controle, terwijl de kans op willekeur in individuele gevallen en ongelijkheid tussen gelijke gevallen wordt geminimaliseerd.

Voordelen van de drieluikmethode

Hoe verhouden de resultaten van de drieluikmethode zich tot de resultaten die tot stand kwamen via het Meldpunt RKK? Het belangrijkste verschil met de RKK-procedure was dat de herstelbemiddeling een doorlopend proces vormde, terwijl de RKK-procedure uit drie losse elementen bestond. De kracht van het drieluik herstelbemiddeling was dat alle gegevens terug bleven komen in de drie documenten (het inventarisatieverslag, de vaststellingsovereenkomst en het compensatievoorstel). Tezamen vormden deze de erkenning, zo bleek in evaluaties met de betrokken deelnemers. In die samenhang zat de helende werking.

In een RKK-procedure werd eerst melding gedaan van seksueel misbruik en werd deze melding vervolgens omgezet in een klacht, die weer werd behandeld door de klachtencommissie

Conclusie

Wat kunnen we leren van deze ervaringen met herstelbemiddeling bij misbruik binnen de katholieke kerk? Het blijkt mogelijk om te doen wat in een tegenspraakprocedure bijna niet lukt: slachtoffers en daders (of anderszins betrokkenen) met elkaar in gesprek te laten gaan en aansturen op zowel emotionele als financiële erkenning.

Wie meer wil lezen of weten kan terecht in het *Tijdschrift voor Personenschade*¹² en bij de resultaten van de onderzoekster Anke Bisschops die op basis van haar research in drie landen de Nederlandse methode van drieluik herstelbemiddeling als de meest optimale voor slachtoffers kwalificeert.¹³

Nu de methode drieluik herstelbemiddeling blijkt te werken in zo'n complex krachtenveld van seksueel misbruik in de katholieke kerk, kan het ook nuttig zijn in andere situaties – of er nu sprake is van misbruik of anderszins ontstaan letsel. Te denken valt daarbij aan de slachtoffers uit het zogeheten

Samson-domein, letselschade als gevolg van gebruik van giftige middelen (chromverf), bedrijfsongevallen, medische beroepsfouten en onbedoelde medische missers. De voordelen zijn duidelijk:

- De aard van het conflict en de vorm van geschilbeslechting zijn op elkaar afgestemd.
- Het slachtoffer heeft een grote kans op emotionele genoegdoening.
- De communicatie tussen partijen wordt hersteld of in ieder geval verbeterd.
- De klanttevredenheid is hoog bij zowel de slachtoffers als de aangeklaagden.
- De procedure is goedkoper dan juridische procedures en klachtbehandeling.

Het mooie is dat dit efficiënte maatwerkproces voor alle betrokkenen tot de meest wenselijke uitkomst leidt. Waar in andere modellen de belangentegenstelling op scherp wordt gezet en niet zelden uitvergroet, wordt hier gezocht naar toenadering – maar nadrukkelijk zonder ontkennen of bagatelliseren. Wat onmogelijk leek, bleek toch te kunnen: spreken over aangedaan leed en samen te zoeken naar mogelijkheden voor herstel.

Noten

- 1 Uit de Nominatie NMI Award 2013: 'Drieluik Herstelbemiddeling is een traject dat enerzijds aan slachtoffers van seksueel kindermisbruik binnen de Rooms Katholieke kerk en anderzijds aan kerkelijk verantwoordelijken de mogelijkheid biedt om met elkaar in gesprek te komen over het misbruik en de gevolgen daarvan. Voor de circa 150 slachtoffers die dit traject zijn ingestapt blijkt dat het krijgen van de erkenning voor hun verhaal een onmisbare stap is naar heling die hun het grootste deel van hun leven is onthouden. Zij zijn blij dat ze, hoewel het traject loodzwaar voor hen is, de sprong hebben gewaagd. Dat geldt ook voor de kerkelijke vertegenwoordigers die door het traject de mogelijkheid hebben om geschonden vertrouwen te herstellen.'
- 2 In zijn jaarverslag over 2015 geeft het bestuur van de onafhankelijke stichting Beheer & Toezicht inzake seksueel misbruik in de katholieke kerk inzicht in wat er gedaan is voor de 3056 slachtoffers die zich sinds 2010 gemeld hebben. De helft van hen diende uiteindelijk een officiële klacht in. De mogelijkheid voor indiening van klachten sloot 1 mei 2015. In 937 zaken heeft de klachtencommissie, onderdeel van de stichting, een geheel of gedeeltelijke gegrond verklaring uitgesproken, 71% van het totaal. In 286 zaken was de uitspraak niet gegrond (22%), veelal door gebrek aan steunbewijs. Vaak werd het verhaal van deze slachtoffers wel authentiek geacht en voor hen heeft de katholieke kerk een speciale regeling getroffen via een 'slotactie'.
- 3 Wim Deetman, Nel Draijer, Pieter Kalbfeisch, Harald Merckelbach, Marit Monteiro en Gerard de Vries, *Seksueel misbruik van minderjarigen in de Rooms-Katholieke Kerk, deel 1, het onderzoek 2011 en deel 2 Achtergrondstudies en essays* 2011.
- 4 Drieluik herstelbemiddeling is een naam die werd aangereikt door slachtoffers die in de eerste stuurgroep zaten. Daarna is de naam Triptiek bedacht als naam voor de overkoepelende stichting die het ontwikkelde materiaal, de methodiek en het theoretisch concept borgt (www.stichtingtriptiek.nl).
- 5 Zie 'Verlenging financiële regelingen Schadefonds Geweldsmisdrijven', 4 november 2015 op www.slachtofferhulp.nl. Hier wordt ook de regeling voor slachtoffers van seksueel misbruik in de jeugdzorg genoemd.
- 6 Forensische mediation is een procesmethode die onderzoek en mediation combineert. Het doel is enerzijds om de rechter in het kader van het deskundigenbericht de informatie te verschaffen die nodig is om de gerechtelijke beslissing te geven, en anderzijds om partijen de gelegenheid te bieden zelf tot (deel)oplossing van hun geschil te komen.
- 7 De Salesianen van Don Bosco was hier de verantwoordelijke congregatie.
- 8 In de stukken wordt gesproken van 'arbitrer'. Deze benaming is toentertijd door partijen gekozen. Hieronder moet niet worden verstaan een arbitrage (vgl. vonnis) als geregeld in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, het is een deskundigenadvies met de mogelijkheid van bezwaar en beroep. Het document heet daarom ook 'voorstel tot compensatie' dat gelijktijdig aan beide partijen wordt aangeboden.
- 9 Slotmonitor, Den Haag, 28 juni 2016. Deetman uit kritiek op de geheimhoudingsbepalingen die met een aantal misbruikslachtoffers is afgesproken. Die bepalingen schrijven voor dat slachtoffers met niemand over (de regeling rond) hun misbruik mogen praten. De slotmonitor roept op dat geheimhoudingsbepalingen in overeenkomsten met slachtoffers niet langer voor deze slachtoffers moeten gelden.
Er zijn minstens 369 mediation- en schikkingsovereenkomsten met slachtoffers gesloten. In 18 gevallen zijn het overeenkomsten met bisdommen (waarvan 6 met geheimhoudingsbepalingen) en in 351 gevallen zijn het overeenkomsten met ordes en congregaties (waarvan in ieder geval 255 met geheimhoudingsbepalingen). Deetman constateert op basis van dit onderzoek een gebrek aan transparantie en dringt aan op een open omgang met deze overeenkomsten. Het onderzoek onder leiding van Deetman heeft feitelijk niet kunnen vaststellen dat hierbij sprake was van al dan niet bewust uitgeoefende dan wel gevoelde druk op slachtoffers om specifieke gevallen van seksueel misbruik buiten de openbaarheid te houden.
- 10 Joep Dohmen en Robert Chesal, 'Destijds moesten ze zwijgen, nu weer', *NRC Handelsblad* 19 maart 2016.
- 11 EMDR (*eye movement desensitization and reprocessing*) is een behandelingsmethode voor mensen met een posttraumatische stressstoornis. EMDR wordt vaak toegepast om de vastgelopen verwerking van traumatische ervaringen weer op gang te helpen.
Tijdens imaginaire exposure (ook wel blootstelling) gaat het om het terughalen van de pijnlijke herinneringen, om zo de verwerking van het trauma in gang te zetten. Het doorwerken van deze momenten helpt om herbelevingen als flashbacks en nachtmerries te laten verminderen. De cliënt wordt tijdens de exposure uitgedaagd om alsnog zo te reageren als men ten tijde van de gebeurtenis had willen reageren.
- 12 *Tijdschrift voor Personenschade* 2015, nr. 4, p. 97-106.
- 13 Ierland: Melissa Darmody, *18 years of listening and learning. Abuse and the Catholic church in Ireland*; Nederland: Anke Bisschops, *Experiences with RJ: victims of historic child abuse in the Roman Catholic church in The Netherlands*, en Maud Kips, *Mediation and Arbitration in cases of child abuse and the Catholic church, an alternative approach from a victim's perspective*; en België: Ivo Aertsen, *Responding to institutional sexual violence and restorative justice: the case of the Catholic Church in Belgium*.
Zie ook A. Bisschops, *Complaint procedures in the Roman Catholic Church and victims of historic child sexual abuse: finding justice, interne publicatie*, Tilburg: Katholieke Universiteit Brabant 2014.

Over de auteur

Carla Goosen MDR is mediator en deskundige op het terrein van seksueel geweld. Zij treedt regelmatig op als (klacht)onderzoeker en is behandelaar van trauma's in de jeugd-GGZ (voorheen Riagg). Postdoctoraal verrichtte ze een studie naar de mogelijkheden van mediation bij ongelijke partijen in (voormalige) afhankelijkheidsrelaties, zowel vanuit psychotraumatologisch, systemisch als juridisch perspectief.